

Mahaingurua

Literaturgintzaren bide luzea: argitaratzailea

Imanol Tapia

Argitaratzailea, hain zuzen ere, hitzak berak dioena da: idazleak ematen dion izkribua jaso eta publikoaren begi aurrera, itxura eder batez, bilduma baten barnean gehienetan, aurkeztea da bere eginkizuna; eta, liburua plazaratu ondoren, publizitatea landu, funtsean ahalik eta irakurle gehienengana iritsi dadin.

Hau litzateke objektiboki argitaratzailearen definizioa. Errealitatean, argitaratzailearen papera zatitua egon ohi da. Tamaina bateko argialetxeetan, nahiz eta hori Euskal Herri txiki honetan hain normala ez izan, eta literatur bildumen aldetik ari garelarik, zenbait figura aurki daitekeela esan genezake: ekonomi alde zaintzen duena, irakurle-batzordea, bildumaren zuzendaria, azalgilea, bildumaren diseinugilea, publizitatearen arduraduna. Lehen esan dugun bezala, sarritan ematen da, geure kontestuan hain ugari diren argialetxe txikietan, figura guzti horiek pertsona baten gain egotea.

Eskatzen zaidana neure bilduma baten arduradun-papera azal-
tzea denez gero, has nadin orain dela gutxi arte Elkar argitaletxea-
ren "Literatura saila" izeneko bildumaren xehetasunak adierazten.

Orain dela bost urte Joseba Sarrionandiaren *Narrazioak* izene-
ko liburu ospetsuarekin hasiera emandako bildumak, 60. alea
gainditurik, Xabier Mendiguren Elizegiren zuzendaritzapean ja-
rraitzen du gaur egun bere bidea. Sail hau sortzeko ideia, ordurarte
bai jeneroen aldetik eta bai kalitate-maila ezberdinengatik sortuta-
ko nahaspilari kohesioa eman eta produkzio sendoago bat bultzat-
zeko asmotan izan genuen. Urtebete luzea eman genuen ideia hari
bueltak eta bueltak ematen. Nahiz eta zenbaitek esan ahobetean
gaurdaino ez dela inolako planifikaziorik egin, hamaika lan eta
buruhauste sortzen ditu honelako eginkizun batek, eta ez zen gu-
xtiagokoa izan gure hau; gogoan ditut oraindik ere zenbait arazo:

Alde batetik, eta gaia bera harturik, nora zuzen bilduma, hots:
zein jenero sar, mailaren listoa non jar eta nola neur, zeinek eraba-
ki jasotako original bakoitzaren balioa, itzulpenak sartu ala ez sar-
tu, zenbat, zer itzuli, itzultzaileak bilatu, korrekzioak zenbaiterai-
noko zorrotzak izan behar duten originalen kasuan, zenbateraino-
koak itzulpenak direnean, komertzialtasuna, jendeak gehien zer
eskaten duen kontutan hartu, alegia, etab. Aipatu nahi nuke he-
men zenbait pertsonak, aholkulari gisa, aurreko puntu guzti hauen
aurrean eskaini ziguten laguntza guztiz estimagarria, kolekzioaren
nondik-norakoa finkatzerakoan: Jesus Mari Lasagabaster, Jose
Antonio Azpiroz, Mikel Lasa, Joxe Austin Arrieta eta Xabier
Mendiguren.

Alderdi estetikoak, bestetik: kolekzioaren itxura fisikoa, libu-
ruaren neurriak, azalaren diseinua, paper-mota, xehetasun guztiak
sartu, egilearen biografia laburra, liburuaren laburpen txiki bat
atzealdean, anagrama, etab. Diseinatzerakoan, makina bat proba
egin genituen orain duen itxura honetara iritsi arte.

Azkenik, harreman pertsonala, bai idazleekin, eta bai kritiko
eta komunikabideekin, Xabier Zaldua lankidea espreski publizita-
te-lanean ihardutera laneratu zen arte.

Bilduma honen arduradun gisa emandako urte hauetan ondo-
rio garbi bat ateratzekotan, zera aipatuko nuke: kolekzioak berak
duen garrantzia. Honekin bi gauza adierazi nahi nituzke: bata,
arrazoi praktikoa da, hots, hainbat eta hainbat liburu argitaratzen
diren garai honetan, ia ezinezkoa da liburu batek espazio fisiko bat
lortzea liburudenda batean, edota liburutegian; beraz, bilduma ba-

ten barnean eta ditxosozko zenbakitxo batekin joan beharko du presentzia hori lortu nahi badu. Bigarrena da, bilduma batek maila eta garantia bat lortzen baldin badu irakurleengan, horrek aukera ematen duela autore konsagratu eta izen handikoen artean arduradunak ontzat jotzen duen autore ezezaguna sartzeko. Hauxe da agian gaur egun, sariekin batera, idazle gazte baten obra plazaratu eta irakurlearengana heltzeko bide bakarra.

Goraxeago aipatu dut hitz bat, kolekzio edo bildumaren arduradunaren lanarekin oso loturik dagoena: *garantia*. *Garantia* hitz honek esan nahi du, irakurleak, bilduma horretako edozein liburu hartuta, ziur egon behar duela idatzirik dagoen obrak maila bat emango duela: itzulpena izanez gero, egokia izango dela, argitarapen zaindua, txukuna eta okerrik gabea izango dela; hitz batean, liburuak bere osotasunean maila egokia izango duela. Hortxe izaten dira askotan arduradunaren kezkek eta buruhaustekak.

Izan ditudan momenturik txarrenak originalak atzera botatzerakoan izan direla uste dut; eta hauekin batera, enkargatutako itzulpenen bat irakurtzen hasi eta zeharo eskasa dela konturatzerakoan. Obra bat bikaina, objektiboki ona dela esateko modukoa denean, gustora ematen da baiezkoa; baina, zoritxarrez, irakurritako izkribuak oso kaskarrak izan ohi dira askotan, eta ez dago sarritan arrazoirik edo esplikazio zientifikorik izkribu bat maila batera iristen ez dela justifikatzeko, erabaki hauek gehienetan subjektiboak izaten bait dira.

Egia esan behar bada, gertatzen da inoiz idazle ospetsu baten liburua argitaratzea, nahiz eta obra konkretu hura erdipurdikoa dela pentsatu.

Bost urte hauetan izandako esperientziak, batipat pertsonetikiko harremanetatik jasotakoak, guztiz interesgarriak eta era berean nekagarriak ere izan dira. Interesgarriak, literaturaren alorrean mugitzen den idazle jendea, beste arte-alorretan dabilenaren antzera, pertsonaia oso interesgarriak izateaz gain, ia beti sentsibilitate handikoak direlako; baina baita, batezbeste, nahikoa bereziak ere, eta hain zuzen ere berezitasun hori nekagarri suertatzen da luzarora. Ez da ahaztu behar argitaratzailea lagun moduan joaten dela idazlearengana, baina nahitaez laguntasun hori liburua argitaratu nahiarekin lotuta doa, edo nahi bada, negozioarekin lotuta. Beraz, esan behar dut, sarritan oso zail egiten zitzaidala hain zuhurki eta inor mindu gabe, halako beldurrez jokatzeko. Zenbaitekin diruaz edo egile-eskubideez garbi ez hitz egiteagatik galdu izan dut libururen bat, eta arrazoi berberagatik, baina oraingoan azkarregi hitz egiteagatik, besteren bat: zenbaitentzat literatura eta dirua ados ez datozelako.

I. T.

MESA REDONDA: EN EL LARGO CAMINO DEL PROCESO LITERARIO
**TABLE RONDE: SUR LE LONG CHEMIN DU PROCESSUS LITTE-
 TERAIRE**

La mesa redonda, bajo la dirección de Joan Mari Torrealdai, reunió a tres de los muchos personajes que intervienen en el largo proceso literario: el autor, el editor y el crítico literario.

Se recogen aquí dos de las colaboraciones del coloquio: Paco Aristi representa la perspectiva del autor. Imanol Tapia participa como director de una colección literaria. Falta la colaboración del crítico Jon Kortazar, que sí estuvo en la mesa, pero no ha enviado su colaboración escrita.

Paco Aristi narra su experiencia de joven escritor en búsqueda de un status profesional, a caballo entre la literatura de creación y el periodismo. Están de por medio las editoriales, las redacciones de los periódicos y la apuesta por la condición de escritor profesional en euskera.

Imanol Tapia, por su parte, cuenta su experiencia concreta como director de una colección literaria en la editorial Elkar. A partir de la misma explica la función y la labor compleja del director literario en varios sentidos: el del objeto mismo, la línea editorial, el del público lector y sobre todo el del autor. Califica el oficio de director literario como interesante y penoso al mismo tiempo.

La table ronde sous la direction de Joan Mari Torrealdai a réuni trois des nombreux personnages qui interviennent tout au long du processus littéraire: l'auteur, l'éditeur et le critique.

Ici, parmi les dossiers du colloque, deux sont présentés: Paco Aristi présente la perspective de l'auteur, Imanol Tapia participe en tant que directeur d'une collection littéraire. Il nous manque l'étude du critique Jon Kortazar qui a participé à cette table ronde, mais ne nous a pas envoyé son rapport écrit.

Paco Aristi raconte son expérience de jeune écrivain à la recherche d'un status professionnel, à cheval entre la littérature de création et le journalisme. Il s'agit des maisons d'éditions, des rédactions de journaux et du pari pour arriver à la condition d'écrivain professionnel basque.

Quant à Imanol Tapia, il nous rapporte son expérience concrète en tant que directeur d'une collection littéraire aux Editions Elkar. Il expose la fonction et la tâche complexe du directeur littéraire dans plusieurs sens: celui du sujet même, la ligne de l'édition, celui du public lecteur et surtout celui de l'auteur. Il qualifie le métier de directeur littéraire aussi bien d'intéressant que de pénible.